

taciturnitate utriusque partis colonum reconducibile videri, ita accipiendum est, ut in ipso anno quo tacuerunt, videntur eandem locationem renovasse, non etiam in sequentibus annis, & si lustri forte ab initio fuerit conditioni præstitum. Sed & si secundo quoque anno post finitum lustrum nihil fuerit contrarium actum, eandem videri locationem illo anno permanisse, hoc enim ipso quod tacuerunt, consensisse videntur, & hoc deinceps in uno quoque anno observandum est. In urbanis autem prædiis alio iure utimur, ut prout quisque habitaverit, ita & obligetur, nisi in scriptis certum tempus conductione comprehensum est. Ex qua lege etiam illud habetur, quod fideiussoris obligatio per huiusmodi tacitam prorogationem Conductoris non confirmetur, sed fideiussor liberetur expleto prioris contractus tempore.

560. Sed quantum temporis debeat durasse tacitus consensus, ut habeat vim novæ locationis, non est in iure definitum, adeoque ad iudicis arbitrium spectabit, qui ex circumstantiis poterit animum continuandi probabiliter conijcere.

Ex eadem lege constat, huiusmodi tacitam prorogationem etiam habere locum in prædiis communitatibus & Reipublicæ. ad hoc tamen requiritur scientia & patientia eorum, qui talia prædia ex officio administrant, & ad quos elocatio spectat.

Potest, cum lex hæc loquatur de solis prædiis, inde cum glossa colligunt DD. talem prorogationem non habere locum in rebus mobilibus aut se moventibus elocatis, nisi ex circumstantiis colligere possit conductor, locatorem non esse invitum, ut res pro iterum conducta habeatur. Unde & usu receptum est, ut qui conduxit equum ad aliquem locum, & sciente domino equum reduxit, sed statim ad aliud iter se accingit, sciente & patiente locatore, censetur consensisse, nec poterit penitentia ductus equum revocare, sed debet expectare, donec iter ceptum finitum fuerit.

Prorogata locatione per tacitum consensum, etiam pignora manent obligata. l. 16. C. h. t. ibi. [Sin autem tempus, in quo locatus fundus fuerat, sit exactum, & in eadem locatione conductor permanerit, tacito consensu eandem locationem unam cum vinculo pignoris renovare viderur.] Et hæc de prima parte tituli, nempe tacita prorogatione. Quoad secundam partem

561. QUÆRITUR, An si res v. g. Petro locata, & finita locatione, deinde iterum elocata est, habeat Petrus jus prælationis.

DICENDUM est 1. Respectu rei privatae non habere jus prælationis, etiam si majus pretium offerat, sed posse liberè cui voluerit dominus, re locare. l. 32. C. h. t. quod intelligendum, nisi aliter

conventum esset. [Ne cui liceat, qui aliqua domum alienam vel locum, aut ergasterium (est officina opificum, vel taberna pro mercibus vendendis) nomine conductionis accipit, alteri, qui post eum domini voluntate ad eandem conductionem accessit, licet inferre, quasi rem illicitam aut autem damnosam tentaverit: sed patere facultatem dominis domos suas vel ergasteria vel loca, cui voluerint locandi, ipsis nihilominus qui conduxerint, ab omni super hoc molestia liberis conservandis. nisi forte pacta per scripturam specialiter inita cum dominis, vel cum his qui postea conduxerint, legibus videlicet cognita, agentis intentionibus suffragentur.] Quod requiritur scriptura, non videtur esse de substantia, ut supponit glossa Gotifredi.

562. DICENDUM 2. Habere huiusmodi jus prælationis in prædiis communibus, aut Fisci, dummodo idem pretium, quod alius offert, solvere velit. l. 4. C. de Locat. prædiar. civil. [Congruit aequitati, ut veteres possessores fundorum publicorum novis conductoribus præferantur, si facta per alios augmenta suscipiant.

CONTROVERSIA XXI.

De Opera Personalis conductione: ubi de Famulorum Mercede, seu Salario.

SUMMARIUM.

AN conductor teneatur ad totam mercedem, si desinat uti operâ conducti. 563.

AN discedenti famulo ante finitum tempus, debeatur pro rata temporis salarium. 565. & seq.

Quid si per notabile tempus fuerit morbo impeditus. 567.

Intellectus legis l. §. 13. ff. de variis & extraordi.

568. AN dominus teneatur ad expensas extraordinarias pro curatione famuli. 569.

AN famulus teneatur supplere tempus neglectum. eod.

Quenam censenda justa merces famulorum. eod.

563. QUÆRITUR 1. Si alicujus operâ quod certum tempus certâ mercede conducta est, deinde verò qui conduxit operarium, non indiget fortè ejus operâ, vel ex alia causa a se proveniente non utitur illius operâ ad aliquod tempus, an operarius conductus debeat de mercede remittere pro rata temporis residui.

P. Diana ro. 2. in 6. Miscell. resol. 14. docet, excusari conductorem à mercede solvenda, si operarius ab eo tempestivè monitus, potuit se aliis locare, & noluit, vel si non potuisset alium con-

ducto.

ductorem invenire, si à priorè non fuisset conductus. Ratio hujus opinionis est, quia in tali casu conductor non est causa factura mercedis, sed vel ipse operarius nolens se locare alius, vel defectus eorum qui tali operâ indigent.

564. Communis tamen est & recepta sententia, quòd Conductor per se loquendo teneatur ad totam mercedem, si per operarium non steterit, quominus ejus operâ naturâ, neque alteri operam locavit, mercedemque accepit. Ita habetur satis expressè l. 19. §. 9. ff. h. t. [Cum quidam exceptor (id est librarius qui describit) operas suas locasset, deinde is qui eas condaxerat, deceisset. Imperator Antoninus cum D. Severò referripit ad libellam exceptoris in hæc verba. Cum per te non stierit proponas, quominus locatas operas Antonio Aquilæ solveres, si eodem anno mercedes ab alio non accepisti, fidem contractus impleri æquum est.] Secundum doctrinam P. Dianæ dicitur & addere debuisse Imperator: [Nec etiam alteri operam locare potuisses.] Item l. 38. ff. eod. [Qui operas suas locavit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non stierit, quominus operas præsterit.] Rationem reddidit Rebellus. Quia operarius nullo jure iustitiæ obligatur ad gerendum conductoris negotium in inquirendo alio conductore; ergo per accidens cedit illi commodò, quòd possit etiam obtinere mercedem lucrari. Neque de hoc potest conqueri Conductor: nam huic fortunâ in ipso contractu se commisit, sicut contra operarium etiam se obligavit, & mansisset obligatus ad laborandum pro designata mercede, etiam si interim invenisset alium conductorem, qui mercedem duplicasset. Hinc facilis est responsio ad fundamentum Dianæ, nam esto ipse sit causa cur ab alio non accipiat mercedem, non est tamen in causa, cur non accipiat à conductore primo, quem habet sibi obligatum, nec teneatur alium sibi in ejus locum subrogare.

565. QUÆRITUR 2. Si famulus ante lapsum integri temporis ad quod conductus est, discedat, debeat illi solvi merces temporis quæ servavit. Et contra, si dominus illum repellat, debeat illi solvi etiam pro residuo. Quoad primum membrum Ioannes Azor p. 3. l. 3. c. 13. de Locat. quest. 6. docet, famulum totam mercedem amittere, eo quòd debito famulari dominum fraudet. Unde, inquit, solent esse leges Principum, vel statuta civitatum, ne quis in famularum admittat eum, qui à priori domino recesserit. item ut huiusmodi famulus integram mercedem amittat. Intereff enim Reipublicæ, ne famuli pristinos dominos deserant, & ne ab aliis heris admittantur, nisi cognita & probata causa talis desertionis. Ita Azor. Quod attinet ad huiusmodi leges vel statuta, cum sint penales, non obligant ante iudicis sententiam: ante quam non teneretur famulus acceptam mercedem restituere, si fideliter servavit præcedente

Christi. Flam. de Iust. Tom. IV.

tempore, neque si diffectu aliud damnum causet præter carentiam sui famularatus, nam si aliud damnum per accidens inde domino sequeretur, juxta quantitatem damni secuti teneretur famulus, quòd potest esse minus vel majus mercede debita, & ideo hinc non potest statim inferri, quòd amittat totam mercedem. Quæstio præterit prædicta, quid sit de iure natura; & seculo prædicto expressè, de amittenda tota mercede per intempestivum recessum, sicut e contra de solvenda tota mercede per intempestivam dimissionem, quò jure

566. DICENDUM est, esse famulo solvendam mercedem pro tempore præterito: quia ejus famularatus quoad valorem est illic proportionatus. Si tamen sine causa recessisset, teneretur redire ad dominum, & satisfactus contractus ex integro, alioquin peccat contra iustitiam, & tenetur, ut dictum ad interesse domino. Si tamen dominus eum nollet recipere, eo quòd ipse recessus est quædam culpa in dominum commissa, non minor illâ quæ sufficit ad repellendum, non teneretur recipere.

Iure Bavarico habetur de hoc puncto L. R. tit. 33. art. 2. Si famulus aut ancilla discedat antequam terminum, præterens causas, eaque per testes probans, tenetur Dominus ad integram mercedem solvendam: si verò non probet, totam mercedem amittit. Et art. 3. agitur de eo condemnando ad interesse, & nisi redeat ad dominum, incarcerationando, &c.

Quoad secundum membrum constat ex supra dictis, quòd si dominus eum dimittit sine justa causa, nec famulus aliunde consequitur residuum mercedis, locando operam alteri, debeat dominus solvere totam mercedem: quia per famulum non stierit, quominus dominus ejus operâ uti possit residuo tempore, ut autem uretur, & mercede solveret, seu brevius, ut mercedem accipendi non esset impedimento, jus acquisivit famulus.

567. QUÆRITUR 3. Si famulus ad aliquod notabile tempus morbo impeditus non potuit famulari, an nihilominus habeat jus exigendi totam mercedem. Affirmant plures: sed adhuc plures negant, quos refert & sequitur Diana de Contract. resol. 86. & Lugon. 18. quòd verum est, nisi famularatus consisteret in talibus obsequiis, ut possit intra reliquum tempus quod neglectum erat compensari, & defecta compensare extra ordinario labore. Probatur à paritate alterius rei locata: cujus usus si ad aliquod tempus, etiam culpa impediatur, pro rata temporis merces non debetur, ut supra dictum, & iuris comprobaturum est. Quod ultimum confirmari potest ex lege 15. de Advocatis diversorum Iudiciorum: ubi tantam speciale privilegium & favor conceditur ad vocatis fiscalibus, ut salarium totius anni iacta quem motiuntur,

CONTROVERSIA XXII.

De Actionibus Locatori & Conductori competentibus.

SUMMARIUM.

AD quid competat Locatori actio locati. 570.

Iure Bavarico incumbit Conductori purgatio. 572.

Locatori competit aliud remedium ex l. 10. C. unde vi

573.

Convenit etiam actio Serviana. 574.

An requiratur conventio & hypothesca expressa.

575.

Intellectus legis 3. ff. in quibus caus. pig. 576.

Datur actio quasi Serviana. & hæc sunt prætorie.

577.

Conductori datur actio conducti. 578.

Locatori ex hoc Contractu specialiter competit Actio Locati. ejusque hæredi adversus conductorem, ejusque hæredem, ad hoc maxime tendens, ut merces una cum usufructu post moram solvatur: ut habetur pr. Inst. h. t. ibi. [Et competit Locatori quidam locati actio: conductori verò conducti. C. l. 17. C. od. Prætes provincia ea quæ ex locatione debentur, ex solvi sine mora curabit, non ignarus ex locato & conducto actionem, cum sit bonæ fidei, post moram ultimas legitimas admittere.] Deinde Locator hac actione petit sibi rem locatam restitui: quamvis ad hoc etiam rei vindicatione agere possit. Denique hac actione petit, ut res locata deterior facta reficiatur, & omnia damna, quæ conductor ex levi culpa intulit, refundantur. l. 29. C. h. t. [Cum conductorem ædificia quæ suscepit integra, destruxisset proponis, hæc etiam hæredes ejus prætes provincie instaurare ædificiorum inter vos habitatio jubebit.] Et aliis iuribus sup. adductis, cum ageretur de culpa à conductore præstanda. Eadem actione convenire possit conductorem, si ante tempus præfinitum vellet recedere cum damno locatoris: item si non prius renuntiasset tempore constituto, v. g. uno mense, ut alicuius mos habet, & observari debet.

571. Quæstio hic incitens moveri potest: quandoquidem onus probandi culpam locatori incumbit, si Locator in probatione deficit, an propterea statim absolvendus sit conductor. Et quidem iure communis non est dubium esse absolvendum, juxta regulam, quod actor non probante, reus, etsi nihil præstiterit, sit absolvendus.

572. Iure Bavarico tamen aliquid est singulare; quo nimirum constitutum est, ut reus, id est conductor, se purgare debeat vel per testes, vel his deficientibus, per juramentum. L. R. tit. 17. a. 6. Si ex circumstantiis nascitur dubium,

um, an ex culpa contigerit rei deterioratio: non tamen admitteretur ad juramentum, si locator duobus testibus paratus esset probare culpam: nisi & ipse conductor saltem uno teste omni exceptione majore purgaret culpam, tunc enim ad juramentum admitti posset.

Sed quid locator semiplenè, conductor verò profus nihil, ita ut ne pro se præsumptionem habeat, an actor admittendus sit ad juramentum suppletorium de iure Bavarico? Affirmat Io. Franc. Balthasar tit. 7. resol. 6. n. 6. in f. Negar Georgius V Vidman n. 85. Cum, inquit, inter alia requisita ad hoc juramentum suppletorium fundandum, etiam requiratur, ut actor de sensu corporeo, id est, de proprio visu confirmare possit, conductorem ultra modum solitum, v. g. equum onerasse, vel ad currendum impulisse, &c. succedit autem actor jurare volens in locum unius testis, resti autem si non de proprio & corpore sensu deponat, non creditur: ergo neque actori, si autem conductor equo conducto forsitan Augustam vel alium in locum equitavit, quomodo poterit locator, qui alibi degit, de proprio visu deponere? ergo defectu corporei sensus non admitteatur ad juramentum, sed potius conductor ad juramentum admittendus est.

Quod si utrinque sunt æquales probationes, tunc juramentum etiam de iure communi, defendendum est reo, nisi qualitas personæ actoris aliud exigere. Sed hoc non spectat ad præsentem materiam, sed ad t. de Iudiciis.

573. Præterea convenit Locatori remedium utilissimum ad versus conductorem nolentem restituere rem locatam ex lege 10. C. unde vi & sic habet. [Non abs re est, quemadmodum possessionis alienæ in vasores tam verus quam præfens facta constitutio tenet esse puniendos, ita nec NB. conductoribus, & possessionis alienæ detentoribus impunè procedere, si locatoribus fortè vel possessionem rerum suarum, quam apud alios precario modo esse concesserant, recuperare secundum leges volentibus, cum nulla fibimet cognita legibus allegatio competere, duxerunt resistendum, & non protinus, id est non expectato iudiciorum ordine, alienam possessionem rectè eam recuperantibus cedere patientur. Eos namque jubemus pro tanta suæ iniquitatis impudentiâ, si cognitionis iudicariæ eventum fuerint condemnati, rei cuius possessionem sponte restituere usque ad definitivam sententiam minime passi sunt, æstimationem victricis parti unâ cum ipsa præbere compelli.] Brevius hoc ipsum remedium continetur in lege 34. C. h. t. [Conductores alienarum rerum, seu alienam cuiuslibet rei possessionem precario detinentes, sui hæredes eorum, si non eam Dominis recuperare volentibus restituerint, se litem usque ad definitivam sententiam expectaverint,

non solum rem locatam, sed etiam æstimationem ejus victricis parti ad similitudinem in vasoris alienæ possessionis præbere compellantur.]

574. Denique Locatori convenit Actio Serviana. de qua habetur §. 7. Inst. de actionibus. ibi. *Serviana autem experitur quis de rebus coloni, quæ pignoris iure pro mercedibus fundi ei tenentur.* Hinc verò

Controversia gravis nascitur inter Iurconsultos, an ad hoc ut huic actioni locus sit, requiratur expressa conventio, ut res illatæ in prædium rusticum sint oppignoratæ.

Communis antehac erat sententia, veterum maxime auctoritate comprobata, quod sufficiat, sciente & consentiente locatore fuisse illatæ, & hoc modo sufficere dari discrimen inter prædium rustica, & urbana, quod illatæ in prædium urbana etiam ignorante locatore sint oppignorata. ita docuerunt Accursius, Angelus, Zahus, Isfon, Schneidewein, Negazantius, Salicetus, Scharius, Schraderus, Treutl. Humnius in eund. quibus ex Theol. accedit Molina, prout teuli (sup. Contr. 19.

575. Contraria tamen opinio, requirens hypothecam & conventionem expressam, tenent moderni communiter, quos refert & sequitur Harpprecht in §. 7. Inst. de act. & novissimè secutus est Georg. V Vidman: sed accuratius cæteris Arnoldus Rath in thesibus de actionibus, n. 161. cuius auctoritas mihi persuadet, hanc sententiam hodie in Iudiciis observari: quamvis non existimem, eam satis solide probari ex §. 7. l. de act. ibi. *Serviana autem experitur quis de rebus coloni, quæ pignoris iure pro mercedibus fundi ei tenentur.* Nullum enim verbum est, quo expressa conventio requiratur: quin potius videri possit contrarium supponere; & in tacita hypothecâ fundari. & ideo hunc §. adversarii aliqui pro se afferunt, ut videre licet apud Harpprecht. Sed neutri parti multum favet, quia intelligendum est, de rebus obligatis eo modo, quo iura permittunt obligari: Ergo præcindit, ab hypotheca tacita & expressa, nec hoc voluit Iust. in Instiutionibus, quæ tyronibus scripta sunt, resolvere.

Melius probatur ex §. 3. l. de Interdictis. ubi de Interdicto Salviano ad præcedendam possessionem dicitur: *Equè utitur Dominus fundi de rebus coloni, quas is pro mercedibus fundi pignori futurus pepigisset.* Neque refert, quod loquatur textus non de Serviana, sed de Salviano Interdicto: nam inter hæc non est discrimen desumendum ex pignore tacito, vel expresso (nam in eodem fundantur) sed discrimen est in eo, quod Interdictum Salvianum sit Remedium possessionis, adeoque ob faciliores probationes possessionis, quam dominii consultius intenteur, quam actio Serviana, quæ est remedium petitorium, & qui eam intenteat, gravatur quandoque probare dominium esse penes conductorem, vel saltè quod res fuerit in bonis ipsius, & eas ut suas possit.

possederit: in Interdictis autem Salvatibus non teneatur actor probare plus, quam res fuisse à conductore possessas & illas in prædium, ut tradit Myningger ad §. 7. l. de act. n. 58.

Deinde probatur ex lege 4. ff. in quibus causis pignus tacite contrahatur. ubi obler vandum; quod Rubrica fit de pignore tacito, & deinde hujusmodi species refertur in rebus illatis in prædium urbanum, & negatur de illatis in prædium rusticum. *Eo iure utimur, ut que in prædia urbana inducuntur illata sunt, pignori esse credantur, quasi id tacite contraherentur: in rusticis prædiis NB. contra observatur.* Nempe quod tacita conventio non præsumitur, nec de iure tacita hypotheca constituitur, sed expressa conventio requiritur.

Probatur denique per argumentum à contrario sensu ex lege 7. eod. tit. ubi dicitur. *In prædiis rusticis fructus, qui ibi nascuntur, tacite intelliguntur pignori esse Domino fundi locati, etiamsi nominatim id non convenierit.* Ergo in aliis rebus requiritur expressa conventio, ut sint oppignorata. Et hinc reddi potest ratio, quare iura voluerint tacitam hypothecam constituere in illatis in prædium urbanum, non item in illatis in prædium rusticum, ex cepis fructibus. Nam per fructuum oppignoracionem erat consulum satis Locatori. in prædiis urbanis nulli sunt fructus: ergo alia res erant oppignoranda. Neque refert, quod in eadem lege §. 1. subijciuntur generalibus verbis, ea esse pignori, quæ illata sunt, ut toto tempore locationis ibi sint. Nam hic §. velloquitur de prædiis urbanis, ut putat Harpprecht, vel (quod mihi verius est) loquitur de casu quo expressa hypotheca rerum illatarum in genere constituta est, & sensus est, quod talis conventio non se extendat, nisi ad illa quæ illata sunt, ut stabilitate ibi essent.

176. Obijciunt adversarii 1. Legem 3. ff. eodem. ubi de horreo (quod est rusticum) sic dicitur. [Si horreum fuit conductum, vel diversorium, vel area, tacitam conventionem de inventis, illatis, etiam in his locum habere putat Neratius, quod verius est.] Ad hunc locum non uno modo responderi potest. Primum quidem sententiam nostram procedere de prædiis rusticis fructus ferentibus, & propter fructus inde capiendos conductus, cuiusmodi non est horreum, quod fructus non fert, sed alibi notos recipit: quare potius quoad effectus pignoris adnumerabitur urbanis prædiis ob rationem pauli ante allatam. Secundò, responderi potest, voce *Horreum* esse æquivocam, & sæpe in iure significare locum, in quo merces venales & res quæque pretiosissimæ reponuntur & custodiuntur. l. 3 §. 2. ff. de off. præf. vigil. [Estractura sunt plerumque in insulis, NB. in horreisque ubi homines pretiosissimam partem fortunarum suarum reponunt, cum vel cella effringitur, vel amarium, vel arca.] Quod autem in hoc sensu

si accipiat in lege 3. objecta, patet ex adiunctis: *alversorium, area, quæ sunt urbana.*

Obijciunt 2. Legem 5. C. h. t. fecit tam sup. Contr. 19. ex qua, ut ibi vidimus, adversarii præstant clarè colligi, quod sufficit scientia locatoris, ut censentur res esse oppignorata.

3. Ex toto contextu constat, non loqui legem de scientia merè speculativa, seu otiosa, qualem possunt etiam alii homines habere: sed de scientia practica, hoc est directiva voluntatis seu conventionis. Sic enim incipit lex: *Certi iuris est, ea quæ voluntate Dominorum coloni in fundum conductum induxerint, pignoris iure Dominis prædiorum teneri.* Deinde de prædiis urbanis negat hanc voluntatem requiri, & utitur verbo *scientia*: *Quando autem domus locatur, non est necessaria in rebus inducitis vel illatis scientia Domini.* Certè non in aliqua finem potest requiri voluntas Locatoris, quam ut habeat res sibi obligatas: si enim nolit habere obligatas, cur ejus voluntas requireretur, ut inferretur?

177. Quemadmodum Locatori prædii rustici datur prædicta actio Serviana, ita Locatori prædii urbani datur actio quasi Serviana, quæ est quasi generalis hypothecaria competens cuivis Creditori ex quavis causa pignus hypothecamve habenti. §. 7. l. de act. *Quasi Serviana autem est, quæ Creditores pignora hypothecæque persequuntur.*

Hæ actiones, Serviana, & Quasi Serviana sunt actiones Prætorie. Quod si quæras, cur eas Prætor introduxerit, cum sufficerent actiones civiles? Respondet Arnoldus Rath, questionem hanc à paucis hæcenus, quorum recedatur, animadversam, eam tamen reperio ad longum discussam, & ipsidem prope verbis decisam apud Harpprecht à n. 26. in dictum §. 7. l. de act. adhibita distinctione duplicis pignoris rectè dissolvi: aliud namque est pignus nudo pacto constitutum, & propriè hypotheca dicitur, aliud quod traditione accedente effectum accipit: in posteriore hoc pignoris genere non fuit opus actione prætorie, quoniam re tradita negotium civile gestum est, ex quo resultat contractus iure civili validus §. fin. Inst. *Quib. modis re contr. oblig. Creditor quoque qui pignus accepit, re obligatur, quia & ipse de eare, quam accepit, restituenda tenetur actione pignoratitia.* Ratione verò prioris pignoris, quod in terminis nudi pacti consistit, de iure civili nulla actio est dicitur, nec personalis, nec realis, cum de iure civili nullum ius reale solà conventionem absque traditione accedente transferatur, sed Prætor actionem Servianam & Quasi introduxit: est enim ex pacto nudo, quod scilicet nec traditione, nec stipulatione est confirmatum, aliàs nulla nascatur actio, ne quidem iure Prætorio inspecto, multò minus ius reale transferatur, nihilominus Prætor pignus nudo pacto constitutum sustinet, & actionem Servianam, ac quasi Servianam à quibusdam potius dativam, quam nativam dicitur solitam,

solitam, ex Edicto suo ob necessitatem & utilitatem contrahentium id diversis ex causis postulantem, propterea etiam proposuit, quod præter pactum pignoris obligationem quadam principali fundatum, facilius iure prætorio sustineatur, quam aliud pactum nudum. Et hæcenus quidem de actionibus, quæ Locatori adversus Conductorem, & etiam quemcumque alium possessorem conveniunt.

178. Conductori (ut satis constat ex Iuribus supra adductis Contr. 17.) ejusque hæredi datur actio conducti adversus Locatorem ad hoc principaliter, ut re conducta uti frui licere præstet, aut interesse solvat. Item ad hoc, ut datum locis necessariis reficiat, vel mercedem pro

rata temporis remittat, quo non potest Conductor adibus commodè uti. Item ut damna ex rei locatae vitio contracta refundat, cum limitatione explicata loco citato. Item, ut ob rei locatae interitum, sterilitatem, aut aliam vim majorem, mercedem proportionaliter remittat, impensas solvat, &c. quæ omnia in superioribus explicata sunt, cum ageretur de obligationibus, quæ inter Locatorem & Conductorem intercedunt, neque hic sunt repetenda. Atque hæc de Contractu Locationis prout distinguitur ab Emphyteusi, quæ est stricti iuris, & ideo præcedente tract. c. ult. tractata fuit.

CAPUT V.

DE

SOCIETATIS CONTRACTU.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Contractus Societatis.

SUMMARIUM.

Definitio Contractus Societatis. 179.
 Differentia Societatis ab aliis contractibus. 180.
 An sit societas vel locatio, si tradas rem ad habendam curam cum pacto ut pro cura perineat pars aliquota fructuum. 181.

Declaratio Cardinalis de Lugo per exemplum. 182.
 Quare in definitione addatur: *Usumve.* 183.

179. **D**e hoc Contractu sunt tit. Digest. & Cod. Pro socio in scriptis: Definiri solet hic contractus, quod sit Conventio duorum aut plurium contribuentium di ad commune lucrum vel usum, explicatius alii, quod sit contractus Iurisgentium, nominatus, bonæ fidei, consensu ininitus, quod duorum vel plurium opera vel res ad lucrum & damnum proportionaliter inter se communicandum, ex honesta conventione conferuntur. In qua tamen definitione ponuntur aliqua, de quibus dubitatur an in contractum societatis

venire possint, nempe de observanda divisionis etiam damni proportionem, ut constat ex dicendis. Deinde ultima verba videntur requirere actuale collationem, quæ tamen non est de substantia hujus contractus, ut apud omnes non est, cum solo consensu perficiatur, quare melius ultima verba ponit Harpprecht: [solo consensu ininitus de rebus vel operis, vel utilique, communionis habende animo, conferendis.] Qui etiam auctor post Treulerum rectè monet, melius pro genere poni *Contractum* quam *conventionem* (ut cum Duareno aliisque ponit Molina & Lugo) quia *Conventio* est remotius genus quam esse contractum nominatum bonæ fidei solo consensu ininitus.

Quod sit contractus propriè dictus, patet ex innumeris legibus, & ex illis quæ ad naturam contractus juridicè sumpti requiri diximus tract. 8. Ceteræ definitionis partes vel per se constant, vel in progressu declarabuntur.

Contra